NÉGY FIATAL KÖLTŐ

Négy fiatal költő verseskötete jelent meg az elmúlt hetekben: Csanádi Imre »Esztendők terhével«, Simon István »Erlelő napok«, Bihari Sándor »Emelt fővel« és Eörsi István »Fiatal szemmel« című gyűjteménye. Az alábbi költemények e kötetekből valók és ízelítőt adnak alkotóik igéretes művészetéből s már elért jelentős költői eredményeiből. E kötetek — amint a közölt versek is bizonyítják — arról tanúskodnak, hogy új tehetségek bontakoznak ki hazánkban, akik számba veszik új életünk örömeit és nehézségeit, kifejezik a mi világunk, a mi harcaink, dolgos, alkotó hétköznapjaink szépségét. Ugyanakkor bizonyítják azt is, hogy népköztársaságunk tág kaput nyit a fiatal tehetségek előtt, akik — mint az egyik alább közölt vers írja — dalaikkal szabadon kopoghatnak be »a szívek tiszta ablakán«.

Eörsi István:

ANYÁM

Mikor a taggyűlés
a párt tagjelöltjének javasolta

Már ajtót nyitva láttam rajta,
hogy jó hírt hozott, mert pirult,
s ötvenötéves ráncos arca
egyszerre lágyan elsimult.

Nemrég ő várt az iskolából
ily izgatottan engemet,
ma én lestem ki mosolyából,
hogy jól, hogy nagyon jól felelt.

Mert szép jövőnket úgy szerette,
a Párt karjába vette őt,
hogy kemény harcban visszanyerje
az elszalasztott sok időt.

Lassan homályosult a lámpa,
szeme úgy szórta sugarát.
»most rajtad a sor« — szólt
anyám, s a
szívem fölitta jó szavát.

En nagyon boldog vagyok. Áldlak,
te ifjakat termő világ!
Örülök megifjúlt anyámnak,
hogy így lehagyta nagyfiát.

Bihari Sándor:

KÖNYVNAPOKON

László Gyula elvtársnak

Öregapámra gondolok most,
Ott ült a tornác szögletén,
körötte szürke füst bodorzott,
és szürke köd borult szemén, —
a szívettépő, néma gondok.

Szomszéd, ha jött, neki beszélte,
hogy mit hazudnak a lapok,
s csöndes testvéri hümmögésre
nem szólt, csak hosszan hallgatott,
révedt a messzi kék vidékre.

Egy reggelen a kerti fákra
röpcédulát kötött a szél,
futott apóka házról házra,
bár lába seb volt, csupa vér,
a hírt susorgva magyarázta.

Az utcasor tovább susogta
s a csöndbe-dermedt kis falu
ébredt, neszelt már mocorogva,
és ő, a mindig mord szavu,
fölengedett, tréfált mosolyogva.

Rágondolok, öregapámra.
Meghalt. — De az a suttogó
öröm itt száll már dalra válva, —
napfényben zengő lobogó
apóka hősi suttogása!...

Könyvek, betűs lapok zizegnek,
már várja sok-sok utcasor,
hol esték némasága tespedt, —
a háztetők a fák alól
kanyargó füsttel integetnek.

Dalom már végre bekopoghat
a szívek tiszta ablakán.
Utóda lettem jó apómnak, —
mint ő, még bújva hajdanán, —
szavam örömet, hírt lobogtat.

Vihetem gyárak zümmögését,
a szülőföld jó illatát,
csillogva hegyek kék szegélyét, —
nem fojtja már el vad, galád
terv versem drága szívverését.

Fény tört apó fakó szemébe, —
szavam hatódva megremeg.
Szerelem, munka, élet béke, —
fellegekig csendüljetek,
mint a galambok szárnyverése!

Csanádi Imre:

UDVAR, TÉLEN

Féloldalra dől a rozoga kazal,
tépi a jeges szél, üstökébe mar,
mint utolsó szolgát cibálja, veri,
csakhogy a határba ki nem tereli.

Zúgnak a fagyos fák, kopasz fejüket
tekergetik ők is: merre menjenek?
mozdulni se könnyű, maradni se jobb;
egyik erre, másik arra tántorog.

Pőre léckerítés őrzi a havat,
s hogy el ne inaljon szárkup, fadarab,
vagy a krumpli gödre, — egyebet mit ér?
vár, hogy föltaszítsa maholnap a szél.

Istállóban, ólban fázós állatok;
becammog a gazda, dohányért dohog,
melengeti körmét, tompán kitekint:
az időt vizslatja, s ajtót nyit megint.

De csak suhog, fortyog, sziszeg a világ. —
belereccsen múlt és magángazdaság,
belereccsen minden, ami csak avult;
ádázul csatáz itt a jövő s a múlt.

Simon István:

VIRÁGZÓ CSERESZNYEFA

Mandula utcán az éjjel
láttam egy nyiló kicsi fát,
ép rásütött a hold.
Fehérlett rajta a virág,
azt hittem, hogy mandulafa,
pedig cseresznye volt.

Magasbanyúló házfalak
között, fényes ablak alatt
lebegtette a szél.
Megálltam, néztem egy kicsit,
míg elsuhant a gépkocsi
az utca véginél.

Jólesett látni ezt a fát,
millió zsibongó virág
tündöklő seregét.
S egyszerre lassú, halk kopaj,
susogó hullámaival
jött, kúszott közelébb.

Két holdfénybe burkolt alak
ép a cseresznyefa alatt
állt meg és összebújt.
S a csillagos fehér szirom
ott pettyegett a vállukon,
ahogy libegve hullt.

Gyönyörű kép; a költő ha
a boldogság hű' piktora,
álljon meg, fesse le:
két önfeledt, szép fiatal,
kiket virággal betakart
a tavasz éjjele,

a ringó fát, a fa alatt
testen a karnyi kapcsokat,
míg egymást ölelik —
Virágszóró cseresznyefa,
ő ringatja majd a tavasz
első gyümölcseit.

Holdfényben ballagtam tovább,
s a szívemből a számon át
hullt ki pár tiszta szó:
hogy szorosan így álljanak
negyven év múlva is, ha majd
fejükre hull a hó.

ÁTKELÉS

(Elbeszélés)

A PARANCSNOK, egy szürkeszemű, deresedőhajú őrnagy harcálláspontja előtt ült egy tábori széken. Kissé előredőlt és térdére támasztott jobbkeze tenyerére fektette arcát. Gondolkozott; balkezével kurta, tömött bajuszát morzsolgatta. Körülötte némán hallgatott az erdő. Az ősz-esti szél néha belefésült a fák lombjába és ilyenkor mindig kellemes illatot hozott a közeli gyapotföldekről. A fák alatt harcosok lapultak, sokan és nesztelenül. A gyakorlat ötödik éjszakája takarta be őket. Az éjszaka hátralevő nagyobbik felében még egy hidat kellett építeni és egy átkelést végrehajtani. A sátorból a híradó, Zsálya törzsőrmester lépett ki és amikor meglátta a parancsnokát, így szólt:

— Megfázik, őrnagy elvtárs.

— Csak maga meg ne fázzék — fordult meg hirtelen az őrnagy és szigorú lejtéssel ejtve a szót, hozzátette: — Vegye fel azonnal a köpenyét, azután hívja fel Bartos hadnagyot és kérdezze meg, mikorra térnek vissza a felderítők.

A törzsőrmester halkan kiejtett »értettem«-mel válaszolt és a parancs szerint cselekedett. A sátorból kihallatszott a híradókészülék néhány kattanása, amelyet rövid, katonás szavak követtek. A fürgemozgású törzsőrmester letette a hallgatót, azután magáravette köpenyét, szabályosan begombolkozott és karján egy másik köpennyel kilépett a sátorból.

— Őrnagy elvtárs jelentem, a felderítők minden percben várhatók.

Az őrnagy elégedetten bólintott, Zsálya törzsőrmester pedig engedélyt kért, hogy parancsnoka hátára teríthesse a köpenyt. Néhány percnyi csend után közvetlenül előttük megzörrent a lomb.

Visszatértek a felderítők. Parancsnokuk közölte a felderítés adatait és engedélyt kért a távozásra.

— Várjon! — szólt az őrnagy. — Menjen és hívja azonnal ide a politikai helyettesemet.

Alig telt el két perc és a szakaszvezető máris visszatért, vele jött a politikai helyettes is. Az őrnagy közölte a politikai helyettessel, hogy azonnal össze kell hívni a parancsnokokat eligazításra, mert rövidesen megkezdik a hídverést. A politikai helyettes helyeslő választ adott és éppen indulni akartak, amikor a sátorban megcsörrent a telefon. Zsálya törzsőrmester kilépett és jelentett:

— Őrnagy elvtárs jelentem, a Tenger kéreti.

Az őrnagy belépett a sátorba és felemelte a hallgatót.

— Itt Sziget... Igen... Értem... Intézkedem. — Letette a telefont és politikai helyetteséhez fordult. — Az első csoportok már átkeltek a folyón — némi hallgatás után hozzátette: — a hídfő megvan... induljunk. — Intett a felderítőtisztnek is, hogy menjen utánuk, majd elindultak az erdő szegélyén húzódó frontvonal felé. Elérkezett a gyakorlat legfontosabb, legszebb és legnehezebb szakasza — a hídverés.

AZ ÉJSZAKA CSENDJÉT már felverte a fegyverek ropogása és az aknavetők éles reccsenése. A folyón újabb egységek keltek át, a túlsó parton pedig már a hídfő kiszélesítéséért harcoltak a katonák. Az »ellenség« (egy másik egység) hátrált és az átkelők elfogták a folyóparti előőrsöket is. A harc teljes méreteiben kibontakozott. Eszeveszetten kelepeltek a géppuskák és rövid, ütemes sorozatokat szórtak a golyószórók. Természetesen csak vaktöltények robbantak, hiszen ez nem háború volt, hanem egy fárasztó és a valóságos helyzetet megközelítő gyakorlat. Célja, hogy katonáink tökéletesítsék tudásukat, hogy abban az esetben, ha valóban megtámadnák hazánkat, népünkért, szabadságunkért akármilyen harcmezőn helyt tudjanak állni. Ez a cél és eszme hevítette minden harcos szívét. A hídtól kissé lejjebb újabb és ujabb egységek keltek át és a hídverők munkáját sürgette minden parancsnok. Hiszen odaát ugyancsak elkelt volna már a segítség... És a híd épült. Elkészült az első, a második és a harmadik szakasz is. A túlsó part egyre közeledett. A katonák minden erejüket latbavetve dolgoztak. S egyszer csak a messzi éjszakában eldördültek az ellenség messzehordó ágyúi. A híd telitalálatot kapott és »szétszakadt«. Hiába, a gyakorlaton ezt is meg kell csinálni. A hidat ketté kellett szakítani és újraépíteni. A katonákon kisidőre végighömpölygött a csüggedés hulláma. Az előbbi nagy harci kedv mintha alább süllyedt volna. A híd-parancsnok jelenteni akart, de hiába kiáltozta bele a telefonba, hogy »Sziget... Sziget... itt Sziget« — a Tenger nem felelt. Az »ellenség« szétrombolta a vonalat.

Megszólaltak a légelhárítók is. Légitámadás! Egyszerre minden megváltozott. A hidat szétszakították, a telefonösszeköttetés megszakadt, most légitámadás... Mi jön még...

A harcosok csüggedése azonban nem sokáig tartott. A parancsnokok és politikai munkások azonnal tevékenykedni kezdtek és újból magasra szították a lelkesedés lángját. A váratlan akadályok bekövetkezése után a hídra sietett Veres őrnagy elvtárs is. Felmérte a helyzetet és mint évekkel ezelőtt, amikor még a bányák mélyén indult csatába a beszakadt ácsolatot vagy az omlott tetőt helyrehozni, most is azonnal intézkedett.

— Két pontont a partra, helyettük újat kell építeni. Ezek »megsemmisültek« — a katonákat pedig utasította, hogy minden munkában kettőzzék meg az ütemet. Levetette tiszti köpenyét és a munka legfontosabb szakaszára, a hídszereléshez sietett. A munka állt. A folyó csobogva csapkodta a csonka híd oldalát és a harcosok tétlenkedtek. Az őrnagy határozott mozdulattal eléjük lépett és egyenesen az egyik harcos szívének szegezte a kérdést:

— Mi mindenre szánná ön el magát a hazájáért?

A FIATAL KATONA meglepődött, de azonnal kihúzta magát és meggondoltan válaszolt.

— Én... őrnagy elvtárs, én... még az életemet is odaadnám érte.

— Az életét tartsa meg, amíg csak lehet, érti? De az erejét — ne kímélje. Most az erejére van szüksége a hazának, az erejére az utolsó cseppig, hogy minél hamarabb elkészüljön a híd... Nem hallja? Odaát megállították az elvtársak támadását. Várják a segítséget. Fel tudja észszel fogni, mit jelentene ez háború esetén?

— Igen, fel, őrnagy elvtárs.

— Nohát, gondolja azt, hogy most háború van és a folyón minél előbb át kell kelni...

Az őrnagy sarkonfordult és sietett egy másik csapathoz. Politikai helyettese a hídon tevékenykedett. Gyors tanácsokat osztogatott a politikai munkásoknak, akik azon nyomban, munka, vagyis harc közben arról beszéltek a harcosoknak, hogy a híd megépítésének gyorsaságától függ a támadás sikere. Az előbb kissé megtört harcikedv újból felizzott, mint tűzben a vas, mert azt senki sem akarta, hogy a gyakorlatról vereséggel térjenek haza. Mindez erőt adott, s talán húsz perc telt még el, amikor a túlsó parton ilyen vezényszavak vegyültek bele a sötétbe.

— Partra!... Vári tizedes, jelentse az őrnagy elvtársnak, hogy elértük a partot... Gyorsan, elvtársak, az ellenőrző raj induljon el...

Az őrnagy végighallgatta Vári tizedes jelentését és azonnal sietett a harcálláspontra. Zsálya törzsőrmester jelentette, hogy a vonalat megjavították, minden állomás válaszol.

— Akkor kapcsolja a Tengert — mondta az őrnagy és a telefonhoz lépett. — Igen, itt Sziget... Igen, Sziget... A híd kész, kezdjék meg az átkelést.

»Kész a híd«... »A híd elkészült«... »Az átkelést megkezdeni«... »Előre!« — ilyen jelentések és parancsok futottak végig a vezetékeken és néhány perc múlva megmozdult az erdő. A csend dübörgéssé változott és a gyapotföldek felől előretörtek a harckocsik. Nehéz lánctalpukkal rágördültek a hídra, a pontonok 20—25 centiméternyit süllyedtek a folyó puha testébe és az első harckocsi nemsokára a túlparti járón kapaszkodott felfelé.

Az átkelés megindult.

A TÁVOLI KUKORICÁSOK és gyapotmezők felett egészen halványan megcsillant a hajnal. A harc a folyótól távol zajlott, egy falu határában. A vaktöltények puffogása tompa, a kezdődő égzengéshez hasonló dörgéssé erősödött és végtelen sorokban vonultak a harckocsik, teherautók, szekerek. A hídépítők egy része már pihent, másik részük pedig ellenőrizte a hidat és a hídra vezető utakat. A tisztek az átkelést irányították. Egyszer csak — mintha az égből pottyant volna — a folyóntúli kukoricásból előbukkant egy hajlotthátú, gubás parasztember. Az őr azonnal megállította. Az öreg paraszt erősködött, hogy ő a parancsnokkal szeretne beszélni.

— Miről akar a parancsnokkal beszélni? — kérdezte Bartos hadnagy.

— Sokmindenről, dehát majd elmondanám én neki, csak engedjenek hozzá.

A fiatal hadnagy gyanakodott a gubás emberre. Cselt sejtett a guba alatt. A parancsnokságot átadta egyik tiszthelyettesének és intett a parasztembernek, hogy menjen utána. Ráléptek a hídra és az öreg nagyot sóhajtva így szólt:

— Jó kis híd, nem ártana, ha itthagynák.

— Minek kell magának ez a híd? — kérdezte a hadnagy.

— Jó volna ez, az egész falu örülne neki — válaszolt az öreg.

Beléptek a parancsnok sátraba és a hadnagy röviden jelentett. A parancsnok felállt, kezet nyújtott az ismeretlennek és bemutatkozott:

— Veres őrnagy.

— Onda Sándor a nevem — viszonozta az öreg és hüvelykujjával a háta mögé mutatott —, itt lakom a szomszédos faluban.

— Foglaljon helyet az elvtárs — kínálta az őrnagy és megkérdezte, mi járatban van.

— Csak azt akarom elmondani, hogy nekem is van egy katona fiam, az is tiszt, tetszik tudni, oszt az éjszaka láttam ezt a nagy harcot...

— Hol tartózkodott maga az éjszaka? — vágott szavába az őrnagy.

— A másik parton őriztem a cukorrépát. Tegnap kiástuk, oszt nem győztük hazahordani, hát itt maradtam mellette... Láttam én mindent, becsavargóztam ebbe az öreg gubába, osztán kiültem a kukoricás szélire... Annyit mondhatok, jómagam is elviseltem a katonaruhát, mert végigszenvedtem az első világháborút, de ilyet még sohasem láttam... Csudára ügyes gyerekek ezek...

AZ ŐRNAGY SZIVÉT eltöltötte az öröm és mosolyogva hallgatta az öreg szavait. Most már a hadnagy szigorúsága is felengedett, kitűnt, hogy a guba nem takart semilyen cselt, csak egy hazájához hűséges paraszt testét melengette. Azt az embert, aki ott ült előttük a vaslábú tábori széken és alig győzte az áradó szeretetet szívéből kiönteni, ahogyan a katonákról beszélt. Borotválatlan arca olykor-olykor nevetésre rándult és hosszú, lelógó bajusza megrezzent.

— Mennyi cukorrépája termett? — kérdezte az őrnagy.

— Lesz az vagy hetven mázsa, mert tetszik tudni, igen szépen megnőtt, egy fél hold termése... Csak az a baj, hogy túl van a folyón és körül, a réven át messzire esik az út... Jó volna, ha ez a híd legalább estig itt maradna. Mire teljesen megvirrad, a vőm itt lesz a szekérrel és áthordanánk.

— A híd? — kérdezte elnyújtva az őrnagy és hozzátette. — A híd már nem sokáig marad a helyén... Hanem mást mondok én... Messze van a falu?

— Alig három kilométer, de a rév felé kilenc.

— No jó, tudja mit?... Hadnagy elvtárs, önre bízom. Intézkedjék, hogy hét lovaskocsi azonnal induljon el és szállítsák haza Onda elvtárs répáját.

— Értettem — ugrott fel helyéről a hadnagy és engedélyt kért a távozásra.

— Távozhat, a harcosokat kérje meg, hogy segítsenek. Gyorsan csinálják, mert mindössze háromórányi időnk van.

AZ ÖREG PARASZT alig tudott hova lenni az örömtől. Legalább tízszer megköszönte az őrnagy szívességét és hosszú kézszorítással búcsúzott. A szekerek gyorsan előálltak és átgördültek a hídon. Odakanyarodtak a cukorrépakupacok mellé és megkezdték a rakodást. A harcosok gyorsan dolgoztak, negyed óra múlva feldobták az utolsó darabot is. Az öreg Ondát felültették az első szekérre és elindultak. A gyakorlat zaja már elült, a fegyverek ropogását elnyelték a messzi mezők és a távolság. Csak a híd padlója dübörgött a kerekek alatt, mert átgördült rajta a répával megterhelt hét lovaskocsi és ezzel be is fejeződött az átkelés.

Szendrei József

Előkészületek az ünnepi könyvhétre

Országszerte folynak az előkészületek az október 4—10 között megrendezendő ünnepi könyvhétre. Zala megyében 24 községben olvasómegbeszéléseket tartanak, Komárom megyében 17 helyen rendeznek irodalmi előadásokat, Nógrád megyében könyvkiállítás és szakkönyvankét lesz a Salgótarjáni Üveggyárban és Acélárugyárban, a bányatelepeken és Zagyvapálfalván, Vas megyében 15 községben kerül sor irodalmi est rendezésére, Tolna megyében 55 faluban tartanak olvasómegbeszéléseket a könyvhét alatt. A könyvhét során az üzemek és falvak dolgozói megvitatják a szovjet, magyar és haladó külföldi írók műveit és számos helyen személyesen megismerkednek az előadások során irodalmunk kiválóságaival.